

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr Moniki Muszyńskiej

nt.: „Policja we wsparciu władz cywilnych i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych”

Ogólna charakterystyka rozprawy

Recenzowana dysertacja dotyczy działania Policji we wsparciu władz cywilnych i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych. Biorąc pod uwagę, że tylko efektywne współdziałanie na różnych szczeblach umożliwi sprawną reakcję na pojawiające się nowe rodzaje zagrożeń i ograniczenie strat w ludziach oraz mieniu, jest to obszar niezwykle ważny.

Policja zajmuje ważne miejsce w systemie bezpieczeństwa narodowego. Policja jest organizacją służącą społeczeństwu. Ta umundurowana i uzbrojona formacja pełni służbę z zakresu bezpieczeństwa i porządku publicznego na rzecz oraz w imieniu społeczeństwa. Zadania wykonywane przez Policję takie jak: ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia, ochrona bezpieczeństwa porządku publicznego, zapewnienie bezpieczeństwa w ruchu drogowym przyczynia się do budowania poczucia bezpieczeństwa pojedynczych obywateli i całego społeczeństwa. Jest jedną z najważniejszych służb mundurowych o dużym zaufaniu publicznym. W pracy szczególną uwagę zwrócono na zadania policji w trakcie zaistnienia sytuacji kryzysowych.

Jak podkreśla Autorka w Polsce istnieje wiele instytucji składających się na system bezpieczeństwa narodowego. Wykonują one zadania mające wpływ na bezpieczeństwo państwa ale także na poczucie bezpieczeństwa osobistego obywateli. Jednakże każda z tych grup dyspozycyjnych pod innym względem i w innym zakresie wykonuje swoje obowiązki. Najbliżej obywateli i ich problemów znajduje się Policja. Funkcjonariusze Policji codziennie stawiają czoła złożonym problemom ludzi, gdyż to oni znajdują się jako pierwsi na miejscu zdarzenia i podejmują wszelkie czynności niezbędne do zapewniania bezpieczeństwa państwa i ludzi.

Doktorantka zaznacza, że obowiązkiem państwa jest zapewnienie obywatelom ochrony przed różnorodnymi niebezpieczeństwami, do których należą zagrożenia naturalne, antropogeniczne oraz inne. Zdaniem Doktorantki każda zaistniała sytuacja kryzysowa jest

unikalna pod względem uwarunkowań. Według Doktorantki jeszcze nie dawno nie uwzględniono w Polsce takich zagrożeń jak szkwał czy trąby powietrzne. Jednakże dynamicznie pojawiające się zagrożenia wymuszają tworzenie i modyfikacje istniejących już procedur. Autorka zauważa, że tylko efektywna współpraca Policji, administracji, służb cywilnych oraz społeczeństwa w zakresie zarządzania kryzysowego i właściwych działań wykonawczych oraz wyciąganie z niej prawidłowych, kompleksowych wniosków mogą przyczynić się do tworzenia systemowych rozwiązań zwiększających adekwatność i użyteczność już istniejących procedur postępowania.

We wstępie Autorka zaznacza, iż utrzymanie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa wymaga współpracy Policji z wieloma wyszkolonymi służbami wyposażonymi w odpowiednie środki techniczne. Ponadto zauważa iż współcześnie wiele zagrożeń jest nieprzewidywalnych, z roku na rok powstają nowe ich typy, dotychczas nieznanne. Pojawienie się zdarzenia o znamionach sytuacji kryzysowej wymaga od służb niezwłocznego działania, adekwatnego do powstałych zakłóceń funkcjonowania państwa, w tym ludzi, niedopuszczającego do eskalacji zagrożenia. Zgodnie z ustawą o zarządzaniu kryzysowym Policja wykonuje zadania na rzecz organów zarządzania kryzysowego. Taki stan rzeczy wpłynął na podjęcie przez autorkę decyzji o napisaniu dysertacji dotyczącej działań Policji we wsparciu władz cywilnych i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych.

Dobrze się stało, iż Autorka zdecydowała się opublikować wyniki badań dotyczące działania Policji we wsparciu władz cywilnych i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych, jako jedno spójne wydawnictwo w postaci rozprawy doktorskiej.

Można uznać, iż bezpieczeństwo, w tym współpraca Policji z innymi służbami we wsparciu władz cywilnych i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych, z naukowego punktu widzenia jest ciągle aktualnym i ciekawym obszarem do eksploracji. Na tą kwestię zwróciła szczególną uwagę Pani mgr Monika Muszyńska i obszar ten poddała badaniom, wynikiem których jest niniejsza rozprawa doktorska. Jest ona wartościowym opracowaniem, wykonanym na podstawie badań teoretycznych i empirycznych.

W nakreślonych uwarunkowaniach za uzasadnione uznać należy motywację Autorki do podjęcia badań w ramach recenzowanej rozprawy doktorskiej. Temat rozprawy, jak i podjęte w niej problemy badawcze są istotne i mieszczą się w głównym nurcie ważnej i aktualnej tematyki badań nauk o bezpieczeństwie. Uważam zatem, za w pełni uzasadnione podjęcie tematu recenzowanej monografii, przeprowadzenie badań i ich pisarskie opracowanie w formie rozprawy doktorskiej.

Szczegółowa charakterystyka rozprawy

Rozprawa zawiera wstęp, cztery rozdziały zakończone, wykaz literatury, wykaz skrótów, spis rysunków (7 rysunków), spis tabel (42 tabele), spis schematów (25 schematów), spis wykresów (32 wykresy), załączniki (2 załączniki), łącznie 261 stron pracy. We wstępie Autorka wprowadza w tematykę rozprawy oraz zapoznaje z przyjętym układem pisarskiego opracowania wyników badań.

Rozdział pierwszy zatytułowany „Podstawy metodologiczne badań” dotyczy aspektów metodologicznych przeprowadzonych badań. W rozdziale tym, po właściwym, chociaż krótkim (s. 7) scharakteryzowaniu sytuacji problemowej na kolejnych stronach został wskazany przedmiot, cel badań, problemy badawcze, hipotezy, zadania badawcze, założenia i ograniczenia. Następnie Doktorantka odniosła się do przebiegu badań i dokonała charakterystyki próby badawczej. Zdarzają się błędy edytorskie i przeoczenia jak w zdaniu na stronie 20 *Badania liniowe zależności między X, Y przeznaczone dzięki współczynnikowi korelacji liniowej Pearsona*, nie wpływają one na wartość merytoryczną pracy.

W uzasadnieniu celowości podjęcia tematu, który został sformułowany, jako „Policja we wsparciu władz cywilnych i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych”, autorka monografii swój wywód skupia na procedurach przygotowanych w celu zapewnienia bezpieczeństwa na czas wystąpienia różnorodnych sytuacji kryzysowych. Wymienia podstawowe zarządzenia, które określają podejmowane czynności przez Policję w sytuacjach kryzysowych dostosowane do konkretnych zagrożeń. W tej części dysertacji można było nieco bardziej rozwinąć uzasadnienie podjęcia tematu pracy, chociażby przez dokonanie analizy treści polskich opracowań naukowych dotyczących przedmiotowej problematyki. Ten aspekt podjęcia badań nie został poruszony i czytelnik nie wie czy istnieją kompleksowe opracowania naukowe dotyczące współpracy Policji z innymi służbami, czy są aktualne, jak dysertacja wpłynie na badania dotyczące poruszanej problematyki.

Doktorantka, za ogólny cel pracy przyjęła: *zaprezentowanie miejsca, roli i zadań Policji we wsparciu i zabezpieczeniu władz cywilnych i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych, a także wskazanie racjonalnych i naukowo uzasadnionych obszarów, kierunków oraz form i metod doskonalenia jej działań* (s. 13).

Ze względu na przyjęty przedmiot i cel badań główny problem badawczy sformułowano w postaci następującego pytania: ***Jakiego rodzaju działania wykonuje Policja we wsparciu i zabezpieczeniu władz cywilnych i społeczeństwa, aby przeciwdziałać sytuacjom kryzysowym, i jakie mogą być obszary i kierunki ich doskonalenia?***

Przedmiot badań, cel, oraz główny problem badawczy zdeterminował dobór zastosowanych metod, technik i narzędzi badawczych.

Problem główny podzielony został na cztery problemy szczegółowe (s. 14), a układ, treść oraz wzajemne relacje między celem, problemem ogólnym a problemami szczegółowymi w zasadzie określają kierunek badań podjętych przez Autorkę rozprawy.

Przyjęta hipoteza zakłada, że *Policja współdziała ze społeczeństwem i władzami cywilnymi w sytuacjach kryzysowych, podejmując szereg działań mających na celu zapobieganie pojawieniu się zagrożeń, przygotowanie do przeciwdziałania, reagowanie w sytuacji pojawienia się oraz odbudowę miejsca dotkniętego zdarzeniem. Prowadzone analizy działań Policji wskazują na ich wysoką skuteczność, występują jednak obszary, w których można i należy doskonalić działania Policji, w szczególności wobec nowych, coraz częściej pojawiających się i dynamicznie rozwijających zagrożeń, w zakresie integracji, współdziałania, koordynacji i synchronizacji z instytucjami, służbami, inspekcjami i strażami w sytuacjach kryzysowych we wsparciu władz cywilnych i społeczeństwa* (s. 14 – 15).

Hipoteza ogólna ukierunkowała dalsze prace badawcze celem jej weryfikacji.

Następnie doktorantka wyróżnia hipotezy szczegółowe, których jest dziesięć. Sformułowanie dużej liczby hipotez szczegółowych jest w mojej ocenie błędem popełnionym przez Doktorantkę. O ile hipoteza główna nawiązuje do głównego problemu badawczego, to nie wszystkie szczegółowe hipotezy badawcze mają ścisły związek ze szczegółowymi problemami badawczymi. Autorka formułuje 4 szczegółowe problemy badawcze (s. 14) i 10 hipotez szczegółowych (s. 15-16). Jednak wykonując odpowiednie grupowanie hipotez szczegółowych, można stwierdzić, że określają one kierunek prowadzonych badań. Autorka porządkuje ten „swoisty galimatias badawczy” w rozdziałach merytorycznych, rozpoczynając poszczególne rozdziały od wskazania na jakie pytania badawcze poszukuje odpowiedzi i jakie hipotezy weryfikuje, wykazując związek szczegółowych problemów badawczych z przyjętymi hipotezami. Uważam, że ilość problemów badawczych powinna odpowiadać ilości hipotez. Z kolei samo sprawdzenie (porównanie założeń metodologicznych z treścią rozdziałów) czy wszystkie hipotezy szczegółowe zostały zweryfikowane na etapie badań właściwych, to duży wysiłek dla czytelnika.

Dodatkowo rozdział metodologiczny nie zawiera podrozdziału porządkującego pojęcia i terminologię rozprawy, a część dylematów terminologicznych Doktorantka weryfikuje w hipotezach szczegółowych. Weryfikacja hipotez szczegółowych, ma zweryfikować również

co oznaczają terminy kryzys i sytuacja kryzysowa, co jest zabiegiem rzadko spotykanym, i powinno zostać wyjaśnione w podrozdziale dotyczącym identyfikacji podstawowych terminów i pojęć rozprawy. Podobnie, formułowanie hipotezy dotyczącej przypuszczenia podziału zagrożeń (s. 15), które są zweryfikowane w zakończeniu pracy (s. 233).

Proszę Doktorantkę o wyjaśnienie zdania z rozpoczęcia pracy: *Najogólniej przyjmując, bezpieczeństwo jest zarówno stanem, jak i dynamicznie zmieniającym się procesem.*

Bezpieczeństwo jest różnorodnie pojmowane przez wielu badaczy, również jako określona potrzeba człowieka, stająca się najwyższą wartością, o jaką zabiega on w życiu, ale **czy coś może być jednocześnie stanem i procesem?**

Proszę podczas obrony wskazać również motywy tak skonstruowanych zależności pomiędzy szczegółowymi problemami badawczymi a szczegółowymi hipotezami badawczymi, które według mojej opinii, utrudniają uporządkowane przeprowadzenie badań.

Pomimo tych uwag, uważam, że hipotezy te w znacznym stopniu określiły kierunki dalszych badań, choć nie przyczyniły się do pełnego uporządkowania procesu badawczego i wymagają pełnej koncentracji od czytelnika.

Na kolejnych stronach opracowania, w podrozdziale 1.5, (s. 15 - 17) Autorka dysertacji odniosła się do organizacji i przebiegu badań. W procesie badawczym zastosowała ona teoretyczne i empiryczne metody badań. Fakt przeprowadzenia badań empirycznych jest potwierdzony umieszczeniem w opracowaniu właściwego załącznika – arkusza ankiety (s. 256 - 259) oraz arkusz obserwacji (s. 260-261).

Badanie ankietowe przeprowadzono wśród dwóch prób badawczych, co umożliwiło *rozpatrzenie problemu dysertacji z dwóch różnych perspektyw. W pierwszej grupie znaleźli się pełnoletni obywatele zamieszkujący Polskę, którzy mają istotny wpływ na bezpieczeństwo w kraju. Natomiast do drugiej grupy zaliczono pracowników administracji samorządowej, którzy zajmują się wykonywaniem zadań teoretycznych w czasie sytuacji kryzysowych.* Ogólnie w badaniach wzięły udział 773 osoby, z czego 492 stanowiły kobiety (64%), natomiast mężczyzn było znacznie mniej, gdyż tylko 281 (36%).

Metodologiczną część rozprawy, pomimo wskazanych błędów, oceniam pozytywnie, a wskazane wątpliwości nie rzutują na ogólną wartość przyjętych założeń.

Drugi rozdział rozprawy zatytułowano „Organizacja i funkcjonowanie Policji”, składa się z trzech podrozdziałów merytorycznych oraz z uogólnień i wniosków. Opracowany on

został w oparciu o aktualną literaturę i porusza w swoich treściach historyczny rys powstania Policji (podrozdział 2.1), który jest opisany w bardzo interesujący sposób, lecz w mojej opinii zbyt rozbudowany. Następnie opisano organizację i zadania wykonywane przez Policję (2.2) oraz formy i metody jej działań (2.3). Treści rozdziału są czytelne, zawierają jeden rysunek przedstawiający strukturę organizacyjną Komendy Głównej Policji.

Badania zawarte w tym rozdziale miały na celu rozwiązanie szczegółowego problemu badawczego zawartego w pytaniu nr 1: *Jaka jest rola Policji w sytuacjach kryzysowych, jakie są uwarunkowania jej działań, zadania oraz formy i metody ich realizacji?* oraz zweryfikowanie dwóch pierwszych hipotez przyjętych przez doktorantkę:

1. Zakładając, że rola Policji jest bardzo ważna, gdyż do głównych jej zadań należy ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra,
2. a także przypuszczenie, że Policja, będąc scentralizowaną, uzbrojoną i jednolicie umundurowaną formacją, funkcjonuje na zasadach i w ramach określonych w przepisach prawa, a formy i metody jej działania precyzują szczegółowo regulaminy, podręczniki i instrukcje.

Rozdział ten można potraktować, jako wprowadzenie do całej pracy. Autorka dysertacji dokonała w szerokim opisie historii powstania formacji policyjnych (podrozdział 2.1.), w tym struktury organizacyjnej oraz systemu kontroli bezpieczeństwa.

W kolejnych podrozdziałach wskazuje podstawy prawne, organizacja i główne zadania Policji (podrozdział 2.2), identyfikuje formy i metody działań Policji (podrozdział 2.3). Rozdział drugi kończą wnioski do których uwag nie wnoszę.

W bardzo interesujący sposób Doktorantka opisuje historię powstania Policji od czasów Władysława Łokietka, a cały podrozdział można uznać za wkład w badanie uwarunkowań historycznych jej działań czy wykonywanych zadań. Podrozdział ten powinien stanowić wkład w podstawy rozwoju tej formacji i zmian wpływających na zakres wykonywanych zadań i zmieniających się w czasie wyzwań przed jakimi stawała ta formacja. Pewne wątpliwości budzą rozwlekłe opisy, nie wnoszące wkładu do rozwiązania wskazanych problemów badawczych np.: opis dojazdu do obozu pracy w Ostaszku (s. 45-46): *Mieścił się on w byłym monasterze Niłowa Pustyni, znajdującym się około 11 kilometrów od Ostaszka. Był on położony na terenie jeziora Seliger na wyspie Stolbny, przy linii kolejowej na trasie Wielkie Łuki-Bołogoję. Latem istniała możliwość dojazdu na wyspę poprzez most, natomiast zimą*

dojazd odbywał się po zamrzniętym jeziorze. Takich treści nie wnoszących nic do badań mających na celu rozwiązanie problemu badawczego jest więcej w tej części pracy jak opis warunków bytowych w obozie w Ostaszkwie i panującą tam wilgoć. Nie służą one identyfikacji wpływu tych doświadczeń na kształtowanie się form i metod działania Policji i nie wpisują się w temat pracy. Generalnie w tym podrozdziale dokonano analizy historycznej wykonywanych zadań form i metod działania Policji.

W kolejnych podrozdziałach Doktorantka pozytywnie zweryfikowała postawione hipotezy że m. in. *Policja to grupa dyspozycyjna stworzona, aby chronić społeczeństwo, dbać o bezpieczeństwo i porządek publiczny, a także chronić obywateli przed zagrożeniami.*

Rozdział drugi dysertacji kończy się wnioskami, które wynikają z przeprowadzonych przez Autorkę pracy badań teoretycznych i do tej części pracy żadnych uwag nie wnoszę. Uważam, iż w tej części rozdziału odniesienie się do problemu szczegółowego i hipotez szczegółowych, ukierunkowały prace badawcze i naprawiły błąd z rozdziału metodologicznego poprzez dopasowanie pytania badawczego do hipotez szczegółowych. Pomimo tych uwag drugi rozdział rozprawy oceniam pozytywnie.

Cały drugi rozdział oceniam pozytywnie, chociaż z pewnymi fragmentami opracowania można polemizować. Autorka dysertacji opracowując ten rozdział wykonała określone badania, które korzystnie wpłynęły na całą dysertację. Jego zawartość świadczy o dobrym teoretycznym i praktycznym przygotowaniu Autorki dysertacji. Jest to materiał wartościowy pod względem naukowym i dydaktycznym.

Trzeci rozdział pracy zatytułowano „Kryzysy i sytuacje kryzysowe jako wyzwania i zagrożenia bezpieczeństwa”. Rozdział składa się z trzech podrozdziałów merytorycznych, uogólnień i wniosków.

Badania zawarte w tym rozdziale miały na celu rozwiązanie szczegółowego problemu badawczego zawartego w pytaniu nr 2: *Jakiego rodzaju zagrożenia niemilitarne powodują kryzysy i sytuacje kryzysowe, jakie występują pomiędzy nimi relacje oraz jakie właściwości i cechy je charakteryzują?* Miały również posłużyć do zweryfikowania przyjętych trzech hipotez szczegółowych korelujących z powyższym pytaniem badawczym, a mianowicie:

- *przypuszczenia że posługiwanie się terminami „kryzys” i „sytuacja kryzysowa” w sposób zamienny jest błędem, gdyż każdy kryzys jest sytuacją kryzysową, lecz nie każda sytuacja kryzysowa posiada elementy kryzysu;*

- hipotezy, że zagrożenia dzielą się przede wszystkim na spowodowane siłami natury, antropogeniczne oraz inne;

- hipotezy, iż jest szereg działań powodujących sytuację kryzysową, do których należą głównie powodzie, awarie techniczne oraz pożary.

W trzecim rozdziale Doktorantka przedstawiła dogłębną analizę występujących kryzysów i sytuacji kryzysowych stanowiących zagrożenia dla bezpieczeństwa.

Autorka w podrozdziale 3.1. definiuje pojęcie *kryzysu* i *sytuacji kryzysowej* próbując odróżnić te pojęcia, gdyż bardzo często są używane zamiennie, co według niej jest błędem. Ponadto Doktorantka przedstawiła podstawowe typologie zagrożeń niemilitarnych oraz omówiono przyczyny (źródła), przebieg oraz skutki sytuacji kryzysowych. Doktorantka dowodzi, że w literaturze przedmiotu występuje wiele definicji kryzysu, odnoszących się do ludzi, społeczeństwa czy działania organizacji po czym przedstawia definicje termin kryzys według 12 autorów, badaczy tego obszaru. Podrozdział ten wzbogacają liczne grafiki.

Podrozdział 3.2. charakteryzuje zagrożenia niemilitarne, w którym Doktorantka przedstawia liczne typologie zagrożeń niemilitarnych, opisując nawet tzw. trójkąt spalania.

Podrozdział 3.3. identyfikuje przyczyny (źródła), przebieg i skutki kryzysów i sytuacji kryzysowych.

Dość trudno jest polemizować z treścią tego rozdziału, ponieważ w dużej części stanowi on przegląd zjawisk mogących wywołać sytuacje kryzysowe.

Rozdział trzeci kończą wnioski (s. 130 - 131). Autorka opracowania przytacza wyniki badań teoretycznych, dotyczących głównych źródeł powstania sytuacji kryzysowych, nie odnosząc się do zadań jakie wypełnia Policja w systemie zarządzania kryzysowego w Polsce. Wada niniejszego opracowania, jest naprawiona w ostatnim rozdziale gdzie Autorka wskazuje zakres działania Policji w sytuacjach kryzysowych. Pomimo tej uwagi, która ma charakter polemiczny, treści tego rozdziału są czytelne, a umieszczone w rozdziale rysunki, tabele i wykresy ułatwią zrozumienie treści w nim zawartych. Całość rozdziału oceniam pozytywnie.

Treścią **rozdziału czwartego** są formy i metody realizacji zadań oraz doskonalenia działań policji we wsparciu władz cywilnych i społeczeństwa.

Przeprowadzone badania miały na celu rozwiązanie szczegółowych problemów badawczych zawartych w pytaniach:

Jakie działania podejmuje Policja wraz z innymi instytucjami, służbami, inspekcjami i strażami, władzami cywilnymi i społeczeństwem w sytuacjach kryzysowych oraz jaki wpływ

na przeciwdziałanie zagrożeniom ma współdziałanie Policji z wymienionymi podmiotami podczas wsparcia władz cywilnych i społeczeństwa?

W jakich obszarach i kierunkach można doskonalić działania Policji, aby poprawić jej skuteczność we wsparciu władz cywilnych i społeczeństwa?

Badania miały też służyć zweryfikowaniu przyjętych hipotez, które stanowią przypuszczenie, że:

- *Policja wykonuje wszelkie przewidziane w przepisach prawa działania polegające na zapobieganiu, przygotowaniu, reagowaniu i odbudowie;*
- *organy państwowe, tj. Urząd Miasta, Starostwo Powiatowe ściśle współdziałają z Policją, gdyż jedynie współpraca tych służb na różnych szczeblach może przynieść efekty w przeciwdziałaniu sytuacjom kryzysowym;*
- *udział społeczeństwa w sytuacji pojawienia się zdarzenia jest ważny, gdyż ludzie w obliczu zagrożenia udzielają wsparcia organom państwowym w celu zapobieżenia i usunięcia skutków zdarzeń; sytuacje kryzysowe wywołują w świadomości społecznej kształtowanie postaw zachowawczych, często rezygnację, a nawet skrajny krytycyzm rzeczywistości, zamiast poszukiwania rozwiązań sytuacji trudnych, innych niż te, do których jesteśmy przyzwyczajeni;*
- *współdziałanie, koordynacja i synchronizacja podmiotów w sytuacji zagrożeń ma kluczowe znaczenie dla wsparcia władz cywilnych i zapewnienia bezpieczeństwa obywatelom w sytuacjach kryzysowych, gdyż umożliwi to uzyskanie efektu synergii, a w konsekwencji sprawne i skuteczne przeciwdziałanie zagrożeniom;*
- *wśród obszarów wieloaspektowego doskonalenia działań Policji poprawiających jej skuteczność we wsparciu władz cywilnych i społeczeństwa wymienić można m.in. obszary: personalny, organizacyjny, prawno-proceduralny, edukacyjny, techniczny.*

W rozdziale tym, wykorzystując wyniki badań teoretycznych i empirycznych Doktorantka przedstawia konkretne propozycje dotyczące doskonalenia działań Policji w sytuacjach kryzysowych. Przedstawiono również działania Policji wykonywane wspólnie, a także na korzyść społeczeństwa i władz cywilnych w momencie pojawienia się sytuacji kryzysowych i kryzysów oraz wskazano obszary i kierunki doskonalenia

Rozdział ten jest najbardziej wartościowy i podnosi wartości użyteczne pracy, składa się z czterech podrozdziałów:

- Funkcjonowanie i zakres współdziałania Policji w sytuacjach kryzysowych (podrozdział 4.1.);
- Wsparcie władz cywilnych i społeczeństwa przez Policję w sytuacjach zagrożeń (podrozdział 4.2.);
- Analiza wyników badań (podrozdział 4.3.);
- Obszary, kierunki, formy i metody doskonalenia działań Policji w sytuacjach kryzysowych (podrozdział 4.4.);

W podrozdziale 4.1. identyfikuje miejsce Policji w systemie zarządzania kryzysowego w Polsce oraz podstawy prawne funkcjonowania i współdziałania z innymi służbami w sytuacjach kryzysowych.

W podrozdziale 4.2. Doktorantka rozważając wsparcie władz cywilnych i społeczeństwa przez Policję w sytuacjach zagrożeń, jako istotny elementem państwa dotyczącym zarządzania kryzysowego wyróżnia działania Policji: podejmowane wraz z władzami cywilnymi w sytuacjach kryzysowych oraz działania na rzecz społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych. Ostatnim podrozdziałem w tej części badań jest praktyczny wymiar współdziałania Policji, władz cywilnych i społeczeństwa co ma kluczowe znaczenie w sytuacjach kryzysowych.

Przeprowadzona przez Doktorantkę analiza otrzymanych wyników badań (podrozdział 4.3.), a także doświadczenia własne autorki dysertacji doprowadziły do wyodrębnienia obszarów i kierunków, a także metod i form doskonalenia działania Policji we wsparciu władz cywilnych i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych. Z uwagi na powyższe doskonalenie działania Policji zostało ujęte w sześciu obszarach: personalnym, organizacyjnym, prawno-proceduralnym, edukacyjnym, technicznym oraz logistycznym (s. 222).

W rozdziale tym, na podstawie odpowiedzi respondentów, zawarto wiele ciekawych wniosków. Jednym z najciekawszych jest konkluzja, że kluczowym elementem jest pomoc społeczeństwa w sytuacji kryzysowej oraz konieczne zwiększenie świadomości społecznej poprzez zwiększenie poziomu edukacji z uwzględnieniem postępowania na wypadek zdarzeń kryzysowych. Społeczeństwo ma także bezpośredni wpływ na przeciwdziałanie zagrożeniom, obywatele są jednym z komponentów Systemu Bezpieczeństwa Narodowego w Polsce. Przepuszczenia Doktorantki potwierdzają odpowiedzi 85% respondentów twierdzących, że zwiększenie wiedzy społeczeństwa na wypadek sytuacji kryzysowych wpłynie pozytywnie na poziom bezpieczeństwa kraju. Zgadzam się z autorką, że przygotowanie społeczeństwa na

zagrożenia powinno znaleźć miejsce w systemie edukacji dla bezpieczeństwa, moim zdaniem już od wczesnych etapów edukacji powszechnej. Świadomość społeczna dotycząca bezpieczeństwa może przynieść tylko pozytywne efekty, w czasie sytuacji kryzysowych oraz niesienie pomocy innym ludziom, przy wsparciu Policji i innych służb. Zgadzam się z Autorką dysertacji, inne wnioski płynące z badań także mogą wyznaczać kierunki doskonalenia tego obszary działalności ludzkiej.

Rozdział czwarty oceniam pozytywnie, a jego treści świadczą o dużym zaangażowaniu Autorki dysertacji w proces badawczy i jej dobrym merytorycznym przygotowaniu do prowadzenia badań.

Ważną częścią recenzowanej pracy jest zakończenie. Doktorantka odnosi się w nim do przyjętych założeń. Pokazuje zbiczność przyjętych założeń z treścią całego sprawozdania z przeprowadzonych badań.

Oprócz pytań sformułowanych w treści recenzji proszę Doktorantkę o wskazanie braków w literaturze przedmiotu, związanych z mało szczegółowym opisem dotyczącym współpracy podmiotów w czasie wystąpienia zagrożeń powodujących sytuacje kryzysowe. Co więcej, Doktorantka dostrzega potrzebę doskonalenia już istniejących procedur współdziałania Policji, władz cywilnych i społeczeństwa w kilku obszarach – proszę o wskazanie najważniejszego obszaru zdaniem autorki? Proszę o krótkie odniesienie się do tego fragmentu pracy.

Ponadto proszę o wymienienie doświadczeń Doktorantki w zakresie podjętej w dysertacji tematyki.

Podsumowanie

Rozprawę opracowano na dostatecznym poziomie, zarówno metodycznym, jak i redakcyjnym, chociaż Doktorantka powinna zwrócić większą uwagę na przejrzystość przyjętych założeń oraz precyzję wypowiedzi. Drobne błędy nie wpływają na pozytywną ocenę pracy. **W rozprawie można dostrzec logiczną spójność między założeniami badawczymi, zrealizowanym i udokumentowanym procesem badawczym a treścią dysertacji.** Na podkreślenie zasługuje dobór stosownych materiałów źródłowych, które dały podstawę do opracowania rozprawy, a także tych, dokumentujących prowadzone badania. Wartość twórczą tej rozprawy oceniam pozytywnie, a do najistotniejszych osiągnięć Autorki w tym zakresie zaliczam:

- syntetyczne przedstawienie powstania, historii i rozwoju Policji w Polsce;
- zebranie i uporządkowanie w jednym dziele teorii dotyczącej działań Policji we wsparciu władz cywilnych i społeczeństwa w sytuacjach kryzysowych;
- opracowanie ogólnych propozycji doskonalenia już istniejących procedur współdziałania Policji, władz cywilnych i społeczeństwa w kilku obszarach.

W rozprawie odpowiednio do potrzeb badań właściwie dobrano i wykorzystano materiały źródłowe oraz literaturę. Uwagi wyrażone w recenzji do wybranych treści rozprawy mają charakter polemiczny.

Wniosek końcowy

Doktorantka dzięki właściwie zaplanowanemu i zrealizowanemu procesowi badań osiągnęła założony cel, a w recenzowanej dysertacji zawarła rozwiązanie problemu naukowego. Niniejsza rozprawa doktorska wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki w naukach o bezpieczeństwie oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Zatem rozprawa odpowiada warunkom Ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dz. U. z 2017 r. poz. 1789) w związku z art. 179 ust. 1 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. poz. 1669). Na tej podstawie wnoszę o dopuszczenie Doktorantki do publicznej obrony rozprawy.

....